



# LA ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SENMANA

**10 céntims cada número per tot Espanya.**

*Números atrassats 20 céntims*

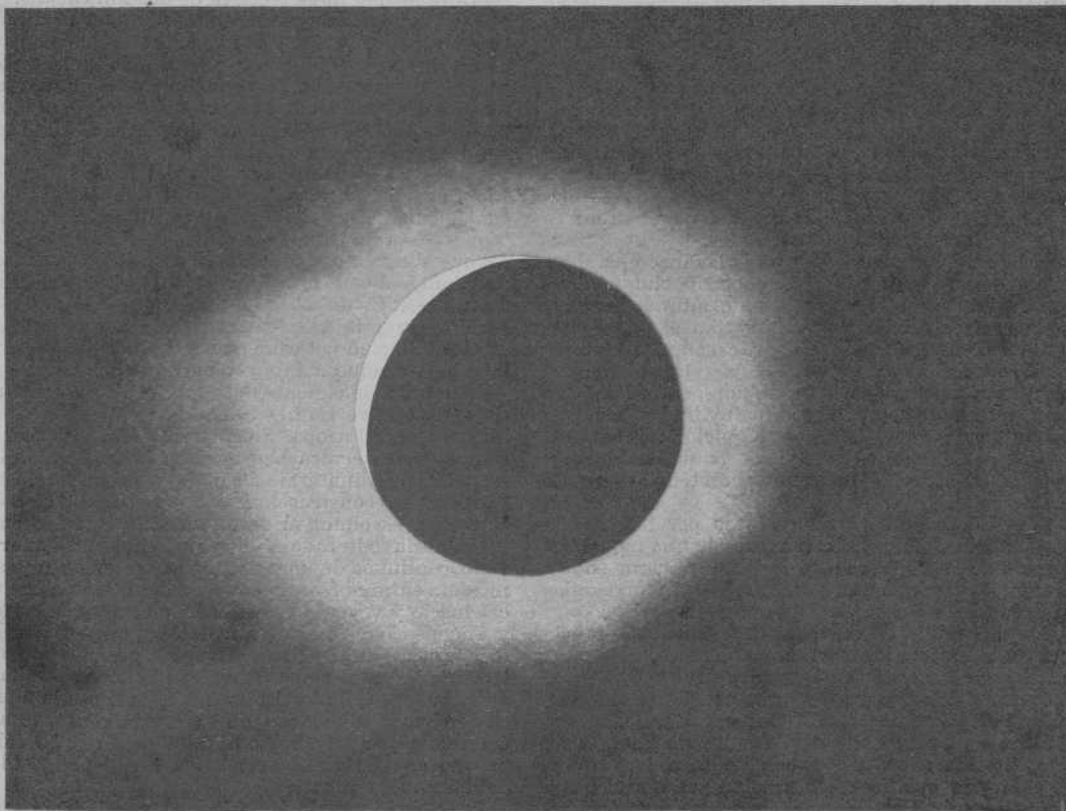
ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ

LLIBRERÍA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20  
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ

Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 3 pessetas.  
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

ECLIPSE DEL DIA 30 D' AGOST



Aspecte del Sol en el moment culminant del fenómeno.

*Domingo Recto*

## ESTIUHEJANT

De Montgrony a Castellar de 'n Huch. — Impresions al pas. — Castellar de 'n Huch. — Las Fonts del Llobregat. — Llibertat y esclavitut. — Factorias industrials. — La Poble de Lillet. — De la Poble a Capdevanol.

**A**l vespre, quan ens ficavam al llit, las blancas transparencias de la lluna passavan a través dels vidres de la finestrona; mes al matí al llevarnos, els vidres semblavan glassats ó esmerilats. Efecte de una boyra espesa, atapahida qu' embolcallava tota la serralada de Montgrony.

Primer problema de la jornada: ¿qué será de aqueixa broma? ¿Se desfará en pluja ó 'l sol se la xuclará? En l' afany de realisar a tota costa la projectada y llarguissima excursió, decidirem llansarnos camí de Castellar de 'n Huch, succehís lo que succehís. Si plou farém com els de Sanahuja, y molt será que no trobém aixopluch en una barraca ó en alguna casa de pagés hospitalaria.

Ab el greu de no poder veure pel clar las espedadas alturas, ni las fondarias de la vall, quals aspras bellesas endavinavam a través de la boyra, y saludats de tant en tant pels lladruchs dels gossos, fidels guardadors del masos, situats arrán de camí, y que, millor que per sos contorns difuminats, se revelavan per la farum de bestiar, arribarem a Vilaxica y al peu de l' era ferem pa y trago. Una porqueyrota esquerpa y malhumorada ens aná a cercar aygua fresca en un barral, canti de fusta que s' usa en el país, y al mateix temps que l' amorosiam un xich ab dos monedas de deu céntims en pago del seu treball, s' aixiribia l' temps, replegantse la broma en las alturas. Fou aquell un cambi inesperat de decoració. Vegerem el bosch de Vilaxica, las quintanas de Vilaxica, els remats de Vilaxica, y poguerem garlar una estoneta ab el masover de Vilaxica, home menut, begut de carns, pero fort com una rabassa, que feya estellas sobre l' era.

¡Trista vida la dels pagesos de aquella rodalia! Menjan pa de ségol, patatas y pésols, y crián bestiar, que 'ls donaria un bon viure, si lo que d' ell ne trauhen no 'ls hagués de servir pera pagar als innumerables individuos de la familia de 'n Montero Rios y otras familias ben colocadas.

Desde aquell punt fruhirem ja las incomparables bellesas del camí. A la dreta espedats cims; a l' esquerra fondas valls vorejadas de alturas, las unas emboscadas, peladas las otras com el cap de un quinto. Una seguida de casas de camp, pobretas y riattillas, ens anavan sortint al pas, enrevoltadas de quintanas y prats esmaltats de flors, entre las quals sobresurten el groch, el vermell y 'l blau, els tres colors fonamentals de la gama pictórica, com si la Naturalesa, ja desde qu' existeix la flora, s' hagués complascut en revelar al home el sintétich secret de la tricromia.

¡Y quíns accidents més curiosos per tot hont la vista abarca! Encare 'm recordo de una montanya folrada de bosch, per entre quina espessura sobrix en filera ascendent una serie de penyas punxagudas que simulan una professó de cucurullas grises.

La proximitat de Castellar de 'n Huch s' anuncia per una barrera de montanya ocrácea, roja com sanch, que contrasta ab la verdor tendre dels prats rasos dels altíssims y arrodonits macissos que serveixen al poble de magestuosa capsalera. Guanyat l' últim coll, més enllá de l' ermita de Sant Joan, que, bastida sobre un banch de roca esquistosa, sembla una guatlla rostida sobre un crostó de pa fullat, apareix Castellar ab sas quatre agrupacions de caseriu, tot enrevoltat de barreras y espedats

frestechs... Un verdader poble de pessebre. Totas las casas serían vellas, pero 'ls carlins cremaren una bona part de la població y fou menester reedificar-la... Aixís y tot, el nou caseriu conserva son escayent ayre montanyench; que 'ls pobles, lo mateix que 'ls homes, difícilment arriban a perdre sa peculiar fesomia.

\* \* \*

Joya de Castellar de 'n Huch y maravella única de Catalunya es la Font del Llobregat. De güells de riu n' he vist alguns, el del Segre, el del Freser, el del Ter, el del Pallaresa, el del Garona; mes cap n' hi ha, ni per somnis, que puga compararse ab el del Llobregat. Es un espectacle únic y de una belleza sens igual. Al fons de un córsech, en un recó, com si per ésser tan hermós volgués amagarse a la mirada humana, brollan las fonts del riu de uns forats misteriosos oberts en un banch de penya, llansant ab forsa y estrépit sos raigs caudalosos, tot brumera blanca, sobre 'l llit del riu. N' hi ha tres de molt grossos y alguns de petits y modestos: tota una familia de raigs, que un no sab explicarse de hont venen, per lo sobtat y imprevist de sa valenta brollada. ¡Y quína aygua més fresca, pura y crestallina!...

Dol, a fé, tenir que deixar aquell siti marvellós, encisador y impresionant a un temps... No hi haurá qui 'l vegi, que no se l' emporti fotografiat en lo més íntim de la seva ánima.

El Llobregat es un riu catalá, eminentment catalá per lo treballador. Tot just sortit dels brolladors qu' es com si diguessim de son llit matern, ja hi ha qui l' agafa y l' engorja en una canonada d' acer de 90 centímetros de diámetro y 'l porta sis kilómetros enllá, fentli rajar una forsa efectiva de dos mil caballs.

Y encare queda aygua sobrerera per anar avall, saltironant enjogassada y boja per entre las penyas, abocantse en la pintoresca cassetta dels Riols, qu' es una nova maravella. Mes aquella aygua pura, crestallina dels brolladors, ben prest s' enrojeix pera no perdre aquell color tórbol que desplega en tot el seu curs fins a la desembocadura.

Desde las Fonts fins al Clot del Moro hi ha dos Llobregats: el lliure y l' esclau; el que corre revoltantse entre boscos ombrins y espedats fréstechs, y 'l que passa invisible per dintre de l' acerada tuberia que s' extén com una llarga serp negra pegallosa ondulant, salvant torrent, vorejant abims, via dreta a son destí. Es un' obra de titans, que sols pot vencer l' enginyeria moderna auxiliada per potents capitals. Millor no pot esmersarse 'l diner que portant la vida y la riquesa a una comarca abandonada.

La fábrica de ciments del Clot del Moro escalonada sobre una vessant es tinguda com una de las més importants d' Europa. Sens temps pera visitarla ni competencia técnica per apreciar la seva válua industrial, vaig limitarme a saludarla desde fora, contemplant sas construccions *gaudiescas* (a la fi cosa de 'n Güell), escoltant el soroll metàlich de la potent maquinaria trituradora de rochs, divisant l' anar y venir continuos de una vagoneta per entre una atmósfera saturada de fum, procedent de una activa calcinació y veyent al cap-de-vall un trahut de carros y wagons carregant ab gran dalé saquets de ciment elaborat. Els wagons van arrastrats per una potent locomóvil, que per una carretera plana, construhida a tot gasto, a tall d' obra de carril, enllassa la fábrica de ciment ab el cap de la linea de Manresa a Guardiola per Olvan. No hi falta més que 'ls rails perque aquella linea económica arribi fins al Clot del Moro.

Per carretera de la factoria que voreja 'l riu arribarem per fi a la Poble de Lillet, saludant al pas fá-

## DESPRES DEL ECLIPSE



bricas tan importants com la de la Vda. y fills de Artigas y la de Pujol. La primera qu' era avants modesta, ha fet una rápida creixensa y es avuy importantíssima. Hi entra 'l cotó en floca y 'n surten elaboradas las pessas de género més divers que la mateixa casa Artigas á Barcelona converteix en roba feta. Té cert aspecte senyorial, estant embellida ab un pabelló de tosca, sota 'l qual raja una font que 'n diuen de la magnesia.

\* \* \*

La Pobla de Lillet es un poble que 's deïxonda, s'estira y creix. En sa proximitat, el Llobregat reb el tribut del Arige y 'l Rigotell. Hi comensa á abundar la classe treballadora fabril, y creguén que feya goig á primeras horas de la tardè veure aquell esplet de noyas ben endressadas camí de la fábrika. La prolongació de la línea férrea fins á Guardiola li ha proporcionat un camí fácil que l'allunya del Ripollés, per ahont avants se comunicava ab Barcelona.

Pero 'm va semblar un poble atascat encare en las vellas preocupacions. De l'hipocresia n'han de fer una virtut, els que no volen rebre las urpiadas del caciquisme, en cap altra part tan fréstech com en las regions montanyencas. En molts cascas s'hi ostenta la placa del Sagrat Cor ab el lema *Reinaré*, y 'l reynat del Dolcíssim Sagrat Cor se va exercir días enera ab uns pacífichs venedors de Biblias sense notas, que si no fujen més que depressa de la Pobla 'ls estassinan.

—Quan després de dinar vaig preguntarli al hostaler:—Ahont es que donan el millor café?—me va respondre:—Vaji al Centre católich.

—¿Cóm! ¿A la iglesia?

—No, senyor, no: al Centre católich.

—¿Es que hi ha un Centre católich fora de la iglesia?—li vaig preguntar, ab no poca admiració del hostaler que no comprenia la meva lògica.

Per cert que al anarlo á pendre, pero no al Centre católich, sino á un Cassino neutre, bastant ben instalat, me va sorprendre desagradablement l'especta-

—Endavant, ja se 'n van els sabis... ¡Ens torném á quedar els de sempre!

cle de veure matar un badell al bell mitj del carrer.

—¿No hi ha escorxadors a la Pobla?—vaig preguntar.

—Sí, senyor, pero es molt brut—me va respondre.

Crech que dintre de poch la Pobla serà completament transformada, com ho son las pedras del Clot del Moro, que ab la trituració y la calcinació 's tornan útil y preuhat ciment. Els progressos de l'industria infuherá sempre en els progressos del esperit.

\* \* \*

Tal es lo que pensava al empenre l'última etapa de la llarga jornada, cinch horas y no curtas de carretera, que van desde la Pobla á Capdevánol. Está l' camí tan péssimament entretingut que vaig felicitar-me de haverlo fet á peu, lliurantme aixís de capoladors sotrachs.

La carretera puja per la vall de Arige fins al Coll de Merolla. Girant la vista enrera 's divisan al fons las típicas agullas de Pedra-forca, presidint tot aquell agromoll de montanyas, que á las primeras horas de la tarde resplandían á la llum de un sol canicular. Desde l' Coll de Merolla se segueix la vall del Mar-dás (vaya un nom ordinari!) afluent del Freser,

que 's va engroixint ab el tribut de las ayguas ves-sants de la serra de Montgrony.

Desde Gombreny, poble rústech y pintoresch, donarem el darrer adieu al vell y encimat santuari de hont havíam eixit á las quatre de la matinada, y ala, ala, avall sempre, guanyant per las dresseras els recotzes del camí, y no sense rebre una lleugera gotellada que 'ns feu l'efecte de una dutxa refrigerant, poch ans de la set de la tarde arribavam á Capdevánol, á temps encare pera pendre 'ls carruatjes procedents de l'estació de Ripoll que 'ns restituhiren al establiment.

Y ab aquesta excursió baix tots els conceptes tan agradable y plena d'interés, vaig posar fi á las grans caminadas del estiuheig d'enguany.

P. DEL O.

## GUSPIRA

No 'm diguís mentida  
nineta d'ulls blaus,  
no arrenquis á l'ànima  
tot just al brollar

l' ilusió divina  
d' un cel estrellat,  
d' un cel que cobetja  
l' encés, colossal  
sol que tot ho abraza  
de raigs de vritat.

J. COSTA POMÈS

### CONFIDENCIA



—Y bé, ¿qué has fet durant l' eclipse?  
—Res!... ¡Ni un trist rellotge!

## L' ECLIPSE

L' escenari, un rialler poble de la Costa, de cuyo nombre no crech convenient recordarme'n.

Personatjes: D. Llorens (el marit); donya Julita (la muller); el senyoret Nicanor (amic de la casa), y en Mingo (criat).

Don Llorens es vell, avaro y tonto; donya Julita, jova, guapa y fresca, excessivament fresca; el senyoret Nicanor, un cassador furtiu sense gota d'escrúpuls; en Mingo, tonto y babau com mitja dotzena de senyors Llorens.

Som á la torre ahont estiuheja el desigual matrimoni.

I

—Tot está á punt per las dotze. May cap ocasió com aquesta... ¿Estás ben determinada, Julita?

—¡Ay, Nicanor!..

—¡Bo! ¿Ara vens ab vacilacions? ¡Criatura! ¿Quín pervenir t' espera al costat d' aquest pobre home?... Vaja; prou pamplinas, y no 'n parlém més. A l' hora convinguda...

(Entra l' marit.)

II

—¡Hola, querido Nicanor! Ja tinch la cosa amanida.

—Nosaltres també.

—Miri; un vidre fumat, ab un altre á sobre per no enmascarar-me la cara, y que comensi quan vulgui l' eclipse.

## ECLIPSERIAS



—¿No saben lo qu' es aixó?  
La natural conseqüència  
d' havé estat mirant alló.



—¿Es fosch? Donchs no 'n parlém més.  
¡A cantarí pels carrés!

—Nosaltres, es á dir, donya Julita, si vosté li dona permís, y jo, pensém ferho més de serio.

—¡Ah! Veyám, veyám, ¿qué pensan fer?

—Observar el fenómeno desde 'l turó de la Guineu, valentnos d' un magnífich telescopi que m' he procurat.

—¡Bona idea! ¿Qué hi dius, Julita?

—Jo... si tú no hi trobas inconvenient...

—Anant ab en Nicanor no n' hi puch trobar cap. ¿Veritat, pollo, que acompanyada de vosté, no hi ha cuidado de res?

—¡Veritat! En aquest cas dich com el romancero:

*No temais por vuestra bella.  
Entera de aquí la saco  
y entera he de devolvérosla...*

—Sempre 'n sab de novas vosté... Pero lo que han de fer es no entretenirse, que l' hora del aconteixement no es gayre lluny y 'l temps passa volant.

—Dintre d' un moment soch á casa seva, Nicanor. Vaig á dalt á arreglar-me una mica.

—Comenso á passar. No 's descuydi res, ¿eh?, res.

(Donya Julita desapareix escalas anunt y 'l senyoret Nicanor se 'n va cap al carrer.)

## III

Don Llorens, mirantse 'l vidre fumat:

—Millor que se 'n vajin... Aixís podré contemplar l' eclipse ab tota comoditat y no hauré de deixar el vidre á ningú. ¡Mingo!

—¿M' ha cridat?

—Sí; porta la clau de la torratxa: vull anar á veure aixó desde allí dalt.

—¿Que no vindrá 'l senyoret Nicanor?

—Ves á buscar la clau y no 't fiquis allá ahont no 't demanan.

—Oh! Jo ho deya perque... com qu' es tan divertit... (y sempre hi cau alguna pessetona...).

—Vaja ¿qué esperas?

(El criat se 'n va un moment y torna ab la clau).

—Si es servit. ¿Que no hi puch pujar jo á la torratxa?

—No n' hi ha cap necessitat. Tú, lo mateix ho veurás desde allá dalt que desde la porta del carrer... Pero ¡quina manera de ferme perdre 'l temps aquest beneyt!... Son las dotze menos deu, y jo aquí, encantat com un enza...

(Se posa á corre en direcció á la porta de la torratxa).

## IV

Han passat dugas horas y mitja. Don Llorens baixa del seu observatori y al arribar al últim grahó 's troba ab en Mingo que l' espera ab una carta á la má.

—¿Qu' es aixó?

—Una carta per vosté.

—Bé, sí, ja ho veig; pero ¿d' ahont l' has treta?

—L' ha portada un xicotet, que ha dit que un senyor li havia donada á la estació.

—Sembla lletra de la Julita...

—Es veritat, ara li cáych! ¿Ahont es la senyora?

—Ha anat á veure l' eclipse, ab... En fí, veyám que será aquesta carta.

(L' obra ab la més candorosa naturalitat y 's posa á llegirla per ell sol, mentres el criat bada pel jardí).

«Bondados Llorens: Sento molt el disgust que vaig á donarte, pero la fatalitat ho ha volgut aixís y no es possible tornar enrera. Quan rebis la present ja qui sab ahont seré. Es inútil que 't digui ab qui me 'n vaig; suposo que deurás figurarho. Me permeto aconsellarte que no 'm busquis... ni busquis tampoch la cartera dels bitllets del Banch que guardavas al armari de melis.»

»Ta ex-teva: Julita.»

## "A DIOS ROGANDO Y...."



—¡Una gracia de caritat pera la pobra candidatura carca-regionalista, que ja que 's perdrá per falta de vots, á lo menos que no 's perdi per falta de quartos!...

## ENSAIG GENERAL



Cóm pensa fer las eleccions la "gent de bé".

## DURANT LA MANIFESTACIO DEL DIUMENGE

Apenas don Llorens acaba de llegir la carta, reapareix en Mingo, xiulant com un arriero.

—¿Es de la senyora tan mateix?

—Sí.

—¿Qué diu del eclipse?

—¡Que ha sigut completament total!

—¡Ja es raro!

—Déixat de comentar... y arregla immediatament els mundos. Avuy mateix torném á Barcelona.

—¿Aixís á raja-tabla... sense avisar al senyoret Nicanor?...

A don Llorens li sembla que per davant dels ulls li passa un núvol de sunch.

Y si no fos que á la pèrdua de la muller y de la cartera no vol afegirhi l' assassinat d' un criat, de bona gana, manso y babau com es, saltaria al coll de 'n Mingo y l' escanyaria.

A. MARCH

## IDILICH

—Dos aucellets fan niu aquí á la vora;  
miratels com se parlan  
y saltan d' alegría entre las fullas  
de l' una branca á l' altra.

Ara no 's mouhen gens, pro sempre 's miran;  
¿no enténs de sos ulls xichs l' hermós llenguatje?  
se diuhen que s' estiman;

no hi ha dupte, 's veu clar, ells també 's parlant!

Té, mirals com estenen sas aletas  
com dihent: vini aymada,  
á darte presonera á mas caricias.

Veslos mirant encar, ara un d' ells salta

se veu tot ple de joya,  
desde la branca hont era, á la del altre  
quedantse allá parat posat á vora  
de son company, bo y frech á frech las alas.

¿No veus com se li acostá?  
—Si ho veig, quin goig que fan.—Ara li parla,  
deu ser, ben cert, d' amor á cau d' orella!

Ara... té, mirals, ara...



—No sé per qué ha de ser tan simpátich aquest home á Catalunya. ¡Un home que 's diu Rodriguez!

—¡Oh!... ¡Y Mendez!

¿no 'ls veus?... no goso dirtho  
¿no 'ls veus que fan m' aymada?  
tocantse pit á pit, ardents se besan  
y res els preocupa, ré 'ls dona ansia.—

—¿No m' estimas tú á mí com ells s' estiman?  
Donchs besemnos com ells están besantse

y preparéms á fer un niu ben prompte ribetejat d'amor y benhauransa.—

G. PEROCAFO & RAS

## LLIBRES

EMPRENDAMOS NUEVA VIDA, novela de MAGDALENA DE SANTIAGO-FUENTES.—Forma part de la *Biblioteca de Novelistas del Siglo XX* y siguié recomenada en tercer lloch pel Jurat.

Assumpto de la novela: la pintura de un poble endarrerit y malsá, ahont se troban conduhits allí per la casualitat dos ánimas escullidas: una senyoreta rica, educada en el estranjer y un enginyer, encarregat del compliment de funcions de la carrera. Se coneixen, se comprenen desseguida y acaban per estimarse.

Mes tot els es contrari en aquell ambient raquitich y miserable. Per fortuna logran sustraure's, conceibint el propósit generós de redimirse y redimir als seus semblants, treballant plens de fe y de noble entusiasme.

No es que aquesta novela deguda á la delicada ploma de una senyoreta sigui un modelo de penetració psicológica, pero está ben encaixada y sobresurt per sas acertadas pinturas de las cosas y dels personatjes, aixís com també per sa esmerada correcció literaria.

Ostenta ademés un sagell de amor á tot lo modern y progressiu que la fan altament simpática.

Ja voldriam veure compartits aquests sentiments nobles y enlayrats per las damas espanyolas, presa en gran part de las més lamentables preocupacions, y altra molt distinta que la de avuy, sería la sort de la nació.

HAMBRE Y VERGÜENZA (*Pintura sociológica*) por J. JUST Y LLORET.—Tanca aquest llibre una sátira acerada y forta contra l' present ordre de cosas socials.

Tots els que la converteixen en una indigna comedia, desde 'ls més alts als més baixos, desde 'ls primers actors als comparsas reben la corresponent fuetada... ¡Ah! si ab fuetadas no més poguessin curarse 'ls inals de la societat!

Pero gran cosa es coneixe aquestas llutzerias y posarlas al descubert.

Aixó es lo que fa l' autor de *Hambre y vergüenza*, en el seu opúscul, digne en tots conceptes de ser llegit y considerat, tant pels bons propósits qu' entranja, com pel vigor del seu estil, propi de un lluytador valent, poch amic de circumloquis, aixís com ho es de anarse'n de dret al butlo.

### ALTRES LLIBRES RERUTS:

*Mis locuras*.—*Esbozos sociológicos* por G. Lantier-pin.—En aquest nom extrangerisat creyem llegirli l'anagrama de un distingit professor de Tarrassa, dedicat á l' il·lustració del poble. A través de certas vaguetats brilla en la seva obra un esperit elevat, generós y altruista, que 's fieu molt endins en els problemes de l' ánima, en sa resolució ab la justicia y 'l bé social.

*Llibre de versos* per Ferrán Agulló y Vidal. Mestre en Gay Saber. Es una recopilació dels que porta escrits y que han sigut premiats en diversos certámens, aumetats ab alguns de última hora.

Com en materia de ratllas curtas som molt exigents sempre que no 's tracti de un principiant, reservem el nostre judici, limitantnos á donar compte de l' aparició de l' obra.

*La Boheme*.—Comedia en un acte de Lluís Suñer Cusademunt, estrenada en el Circo Español, la nit del 29 de Juny últim.

RATA SABIA.

## NOSTRA VIDA

Naxém pera gosar d' aquesta vida y quan tenim l' edat pera gosarla ens cauhen á damunt penas á dojo, invencibles obstacles, miserias y traballs que 's recompensan ab sols un tros de pa regat ab llágrimas...

¡Pa guanyat ab suhors qu' encara te 'l roban las més de las vegadas!  
Per viure aixís, lluytant sempre ab miseria, valguera ns més no náixer!

SAMUEL GRAN E IRURUETA



Ja era de veure. Passada la canícula y no recordantse ja la gent de la *cromósfera* ni de la *fotosfera* del Sol, els teatros han iniciat un moviment progressiu de vida que 's descubreix en els cartells virolats anunciadors de temporadas més ó menos sensacionals.

### TÍVOLI

Terminadas las representacions de género petit que ab regular éxit ha donat la empresa *Chil*, entra la companyia Alegria llevant al públich un programa altament sujetiu que ha de omplir la llarga temporada de Circo.

La companyia, com de costum, se titula *equestre, gimnástica, acrobática, cómica, mimica y musical* y per lo que cantan els astrólechs, en la lista de personal artístich hi constarán verdaderas notabilitats que ja estém desitjosos de veure. Vajin cantant: *La Baronesa de Kotis*, gran amazona; *Miss Juliette*, ab sas focas intelectuales; *Mr. Bertin*, famós imitador; *Gran troupe Japonesa*, y un grupat de números que ab carácter de extraordinaris aniran debutant consecutivament.

Se preparan, ademés, algunas pantomimas d' espectáculo que prometen cridar l' atenció dels aficionats barcelonins.

*Tiempo al tiempo y...* bona vendut!

### GRANVÍA

Demá, inauguració de temporada, ab el debut de Julia Mesa, una de las tiples cómicas de més *salero* que cultivan el género *noy*.

Com ja vam dir, la direcció artística correrá á cárrech del primer actor Enrich Palacios que tants éxits alcansá en *Las Arts* no fá molt temps.

La empresa que no s' adorm ni bada ha contractat també algunas *estrellas* de regular magnitud que presentará als aficionats á l' astronomía, que are son molts desde aixó del eclipse d' antes d' abir.

### BOSQUE (La Fontana)

Dimars celebrá son benefici el popular Utor. Inútil dir que la gentada que hi havia rebassava els límits de lo imaginable. La *sobada* «Marina» y el tercer acte de *Aida*

### ASTRONOMS AFICIONATS



—¿Vas veure las estrellas durant l' eclipse?  
—Ja ho crech! Rodant pel Tibidabo vaig clavar una tamborella al fons d' un barranch, que creu que me las va fer veure de debó.

varen ser interpretats pel *musclayre*, en mitj de repetidas manifestacions d'entusiasme.

L'empresa ha contractat á la senyoreta Costa y al senyor Gnaccarini, célebre barítono conegut ja de *i nostri dilettanti*. Dits artistes debutarán en el *Bosque* ab la *Giocanda*, y en companyia de la aplaudida Giudicee.

#### LAS ARENAS

Grans aplausos dedica á la simpática Fons el públich de *Las Arenas*. És sens dupte la més ingénua intérprete de *Carmen*. Cantant, ballant, moventse en escena dona un relleu extraordinari al tipo de protagonista.

El tenor Iribarne compartí ab ella *las laureles*.

La orquesta, dirigida pel mestre Cabrero, bastant bé.

#### ALCÁZAR ESPAÑOL

Dimecres s'estrená ab gran éxit la conferencia astronómica, cómic-ífrica, bilingüe, de circumstancies en un acte y 4 quadros *El Eclipse de Sol*, pera la qual ha pintat una decoració el escenógrafo Sr. Aynaud.

Els autors de la lletra, senyores Millá y Bonavía compartiren ab el de la música Sr. Guarro, els aplausos de la concurrència qu'era més que numerosa, innumerable.

Hi ha *Eclipse* per días.

N. N. N.

## Cantars... báquichs

Sempre 'm renyas perque canto  
ab un tó mitj dols mitj sech;  
no ho estranyis... ¡així es culpa  
de las barrejas que bech!

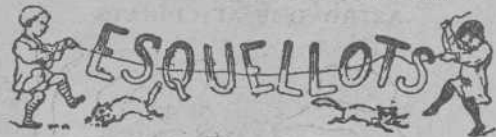
A n' el mon tothom hi mama...  
hi ha qui mama del País,  
qui mama hi ha de la bota,  
¡y... molts que 's maman el dit!

Al trinch-trinch de las botellas,  
petonejant el ví most,  
armat d' una... grossa mona;  
¡qu' es bonich somniá amors!

¡Al revés de certs polítchs,  
ben tristement coneguts;  
quan de día la vritat tracto,  
no m' agrada gastá... embuts!

Per sortir de certs apuros,  
hauria de sobram' manya;  
en tant l' esperit no 'm falti:  
(¡vull dir l' esperit... de la canya!)

ILOTNA SADAOR TOBIR



Se compliren las profecias.

Ab més puntualitat que las sessions del Municipi quan las presidia en Lluch, comensá el dimecres l'eclipse de Sol, previament anunciat y explicat, encare que bastant malament, pels sabis de *ambos hemisferios*.

El cel, per consideració sens dupte al inmens número de personas que havian fet gastos pera veure el curiós fenómeno, se presentá completament despejat, com si dignés al respectable públich:—Vaja, té; mira, guayta, observa y fes lo que vulgas, que després te quedarás del mateix modo.

S' amagá el disch del Sol en una extensió bastant enraionada, aparegueren algunas estrellas—no tantas com el Govern éns ne fa veure continuament,—

## FESTAS CÍVICAS.—Manifestació realitzada el passat diumenge pels Ateneos obrers en honor del ex-rector de la Universitat



La manifestació, davant del domicili del Sr. Rodriguez Mendez, mentres l' ilustre catedràtic dirigeix la paraula al poble.

(Inst. de LA ESQUELLA)



reaparegué el rutilante Febo, tan ardent y tan aixurit com sempre... y no hubo más.

L'acte terminá anantse'n á dinar las molts personas que no ho havian fet, y tornantse'n al treball las pocas que encare s'ocupan ab alguna cosa útil.

Vint diputats elegeix la provincia de Barcelona, y 'ls que manan no s'atreveixen á presentar més que set candidats ab caràcter oficial, una tercera part dels que poden elegirse. ¿Se vol una confessió més clara de la seva impotencia?

El número 7 es altament simbòlich.

Els 7 famosos candidats del govern, més aviat que la representació d'un partit polítich, semblan la representació dels set pecats capitals.

\* \* \*

Y encare recordant la Doctrina Cristiana, poden dir els habitants de la provincia de Barcelona que aixís com contra 'ls set pecats capitals hi ha set virtuts, contra 'ls set candidats oficials té d'haverhi també y 'l poble trobará la virtut de derrotarlos.

Llegeixo:

«D. Alfonso salió esta mañana con veinte minutos de retraso, por haberse inutilizado un neumático del automóvil. Mientras se componía la avería, exclamó el rey:

—Con mala pata empezamos el viaje.

¡Con mala pata! Una expressió vulgaríssima, que pel mer fet d'haver passat pels augustos llabis del monarca queda ennoblida.

O si no, ja veurán com els senyors de l'Academia s'apressuran á ferli lloch en la próxima edició del seu Diccionari.

Per fi n'hem sortit!

Ens referim á l'abusiva, arbitraria, irritant costum que 'l governador González Rothwos, de lamentable memoria, havia introduhit, de no permetre que 'ls senmanaris ilustrats tinguessin circulació á Correus sense la presentació d'un exemplar marcat ab el sello del Govern Civil.

Veient que las nostras queixas, cent vegadas repetidas, resultavan inútils, l'altre dia l'editor de LA ESQUELLA, nostre amic D. Antoni López, se presentá á l'Administració de Correus, acompanyat del diputat per Barcelona (y ho dibèim aixís perque aviat tornarà á serne) D. Emili Junoy, y havent exposat al Administrador Sr. Barrueta els immensos perjudicis que la ilegal ordre dictada pel Sr. Rothwos ens ocasionava, tingué la satisfacció de rebre de dit Administrador la seguretat de que desde aquell moment serian admesos á Correus tots els periódichs, sense necessitat de la exhibició del exemplar sellat á las oficinas del Pla de Palacio.

Consigném ab gust la noticia, donchs de la mateixa manera que no 'ns mossegüem la llengua pera vituperar la conducta dels empleats que ho mereixen, sentim un verdader plaher quan podem tributar un aplauso á un funcionari recte y digne, com resulta serho 'l Sr. Barrueta.

Y consti qu'hem donat ab gust aquest pas y 'ns felicitem del éxit obtingut, perque compreném que

#### EN RUSIÑOL A VICH



—¿Qué demana vosté?

—Vota

otorgats de bona fé.

—¿Y vosté qué 'ns darà en cambi?

—¿Qué voleu que us dongui? Ré.

## ELS ASTRONOMS A VALENCIA



—Y ara, deixant apart las caborias dels astres, ¿qué tal va la cullita?  
—¡Psé!... Ab la pluja d' astrólechs que aquests días ha caygut, ¡Deu n' hi doret!

del benefici de las nostras gestions no 'n participém solzament nosaltres, sino tots els periódichs ilustrats, víctimas indefensas de la mateixa arbitraria manobra ideada pel anterior Governador civil.

¡Quín acte més hermós la manifestació celebrada'l passat diumenge pels Ateneos obrers en honor de D. Rafel Rodríguez Méndez!

¡Y quína oració més eloqüent y més del fons del cor sortida la que pronunciá l' ilustre ex-rector de la Universitat al donar las gracias per la carinyosa demostració que Barcelona, Catalunya entera feya al incansable apóstol de la cultura popular!..

LA ESQUELLA 's complau felicitant coralment al Sr. Rodríguez Méndez y als organitzadors de la festa: al primer, per la justícia ab que las generacions que pensan y treballan han premiat els seus sacrificis per la dignificació del poble; als segons, per la severa magestat ab que sapigueren realisar l' acte.

D. Lluís Viola 'ns ha obsequiat ab una nova collecció de postals formant part de la galeria de retratos d' artistes y escriptors catalans.

La nova serie de tarjetas, editadas ab el mateix bon gust y esplendides de las anteriors, conté las fesomias de bon número d' autors dramátichs y actors de la terra, distingintse totas ellas per son notable parescut.

Els passatjers que surten de la estació de Ripoll en el tren de las cinch del mati, tenian fins al primer de juliol últim la facilitat d' enllassar á Granollers ab un tren lleuger que 'ls deixava á Girona á dos quarts d' onze.

Aixis els habitants del partit de Puigcerdá podian anar á la capital de la seva provincia d' una manera cómoda y rápida.

A la tornada hi havia un altre enllás y la rapidés y la comoditat se reproduhían.

\* \* \*

Pero desde primer de juliol els enllassos s' han suprimit.

Y no 's pensin; el que no s' efectuhin vé d' uns pochos minuts, que á fi de que no puguin aprofitarse ni com una ganga, ja 's cuida la empresa del Nort de ferlas perdre en las llargas paradas de Vich, La Garriga y Las Franquesas.

Perque de lo que 's tracta principalment es de fastidiar al públich sense més ni més.

Jo crech que ho fan també pera recrear als empleats de la estació. Aixis no han d' anar ab tantas pressas en expedirlos bitllets y refacturarlos l' equipatge. Els sous son curts y no hi ha dret á cansarlos gayre.

Apart de que la rabia dels passatjers y las sevas imprecacions contra las empresas constituheixen per aquells bons empleats un espectacle molt divertit, que ab tot y reproduhirse cada día no 'ls cansa may.

¿No han probat encare la *Horxata d' Atmetllas* «Serra»?

Mal fet! Aquestas cosas no 's deixan may pera l' endemá.

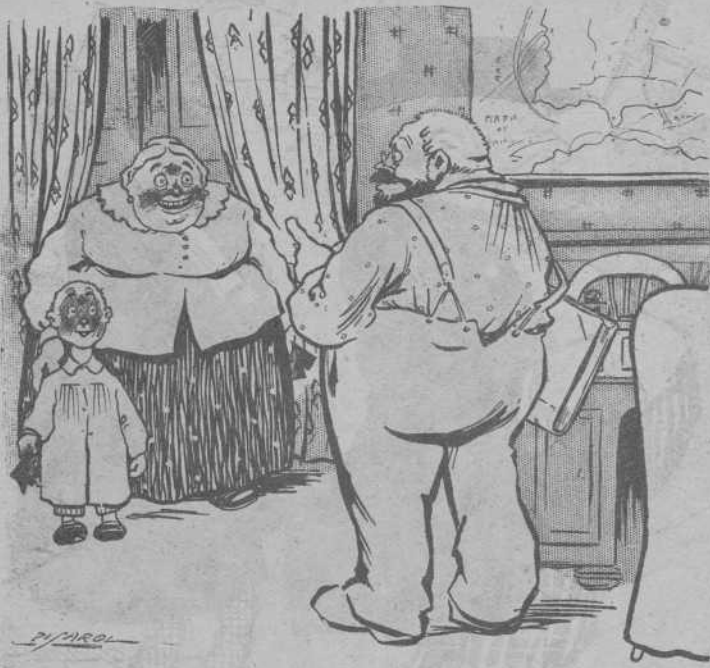
Las personas de paladar fi y gust delicat han fet de moda aquesta *horxata granular* que, tant pel seu sabor exquisit com per la senzillesa ab que s' elabora, resulta una beguda refrescant d' excelents condicions.

D' entre tots els tranvías que rodan pels carrers de la capital ¿no dirian quín es el més urbá?

El més urbá es de la barriada de Ca'n Tunis.

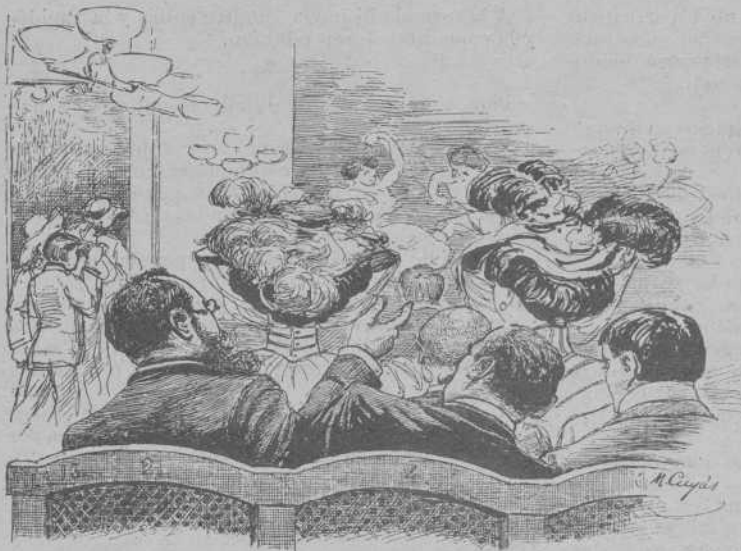
¿No atinan el per qué?

## QUADRO DOMESTICH



—Mira, mira 'l brut del teu fill com s' ha posat la cara, mirant l' eclipse!...

## ECLIPSES DE CADA DIA



Un sombrero colossa!,  
pe' pobre que está al darrera,  
quo es un eclipse total?

Senzillament, perque al desembocar a la Rambla pel carrer Nou introduheix l' estrep sobre l' acera, ab gran perill de las camas dels transeunts desprevinguts.

Per aquest motiu, per marxar sobre l' acera com las personas, es just considerarlo com el tranvia més urbá.

Bertrán y Amat, el pare, es el candidat regionalista a la senaduria de las Económicas d' amichs del País.

Bertrán y Mussitu, 'l fill, es el candidat regionalista a la Diputació a Corts pel districte de Vilanova y Geltrú.

Un perdigot qu' está cremat de debó, perque ningú s' ha recordat d' ell, deya l' altre dia:

—Ja no més falta que completin el terceto, nombrant candidat al Os Bertrán.

\* \* \*

Si l' hagués sentit en Sebastiá Torres, y fos capás en Sebastiá Torres de despegar els llabis, estich segur que hauria dit:

—Demano la paraula per una ilusió personal.

Amich Lol, rebi la meva felicitació.

Encare que no sé fins a quin punt pot felicitar-se a un home que com vosté ha amat fent anys treballant sempre ab zel y activitat, quan arriba al punt de dir:—Fins aquí havém arribat; ja no puch més.

L' hivern de la vida es sempre trist; pero no ha de serho tant per qui te la sort de trobar l' escalf reconfortant del sol sollet de la bona correspondencia.

El vell y popular administrador del *Tivoli* ha trobat un raig d' aquest sol consolador en l' acció generosa dels senyors Elias germans y Salisachs, qu' en pago dels bons serveys que d' ell tenen rebuts, li han concedit la jubilació.

Que per molts anys puguin ferla efectiva y en Lol Molgosa disfrutarla.

El Japó s' expansiona.

Y 'l perill groch tan temut porta trassas de convertir-se en un recreo del mateix color, si es cert, que res com las grans emocions artísticas fa esgroguehir els rostres de las personas sotmesas baix el seu imperi.

En efecte, s' anuncia la próxima irrupció a Europa d' un gran número de companyias dramáticas japonesas.

Ja no será sols la Sada Yacoco la que vindrá... Se parla, entre otras, d' una tal Fruji-Ko, calificada com la Rejane japonesa.

Consti que desd' ara 'ls anticipém la nostra benvinguda. Y estiguin segurs els artistas del imperi del Sol naixent, que nosaltres no serém com els rusos. Si ho fan bé, com es d' esperar, ens gloriarem declarantnos vensuts... y ab molt gust y sense rega-

tejar, pagarém en aplausos la nostra contribució de guerra.

¡Bien! per la Joventut Autonomista de Gracia.

Fa aixecar un envelat a la Plassa del Diamant, contracta la orquesta «Els Tranquils» de Sant Martí de Provencals, y després de divertir-se 'ls tres dies de festa major, no paga ni als músichs ni als instal·ladors.

¡Vaya una manera de fer patria que tenen els *graciosos* perdigots!

Ara tot serà que 'ls *Tranquils* s'ho prenguin ab *tranquil·litat*, ó a la valenta.

Que per fi de comptes pot molt ben ser que 'ls papers se cambihin, y a qui li toca pagar li toqui 'l rebre.

L' altre dia parlant ab un home d' ordre, vaig recollir dels seus llabris la següent declaració:

—Cregui que aixó de que 'l rey s' entregui tan desenfrenadament al *sport* automobilista, m' té tant ab l' ay al cor, que passo molts nits sense poguer ni aclucar l' ull. ¡Deu nos guard' d' una desgracia!

—¿Tant s' interessa per la integritat física del monarca?—vaig preguntar-li.

—No está aquí la *madre del cordero*... Per lo que jo m' interesso principalment es per la meua fortuna, que la tinch tota en valors.

—Donchs veji, qualsevol que 'l sentís parlar diria que la té no en *valors*, sino en *cobardias*.

L' home més barbut del món.

Es un obrer de Vandeneuisse (Nicore), nascut l' any 1826.

A la edat de dotze anys ja li va comensar a sortir y dos anys després ja li tenia quinze centímetros de llarga. No se l' ha tallada may més, y avuy la té casi tota blanca, alcansant una llargaria de tres metres y 32 centímetros.

Vostés creuran que li fa nosa: res d' aixó. Quan surt al carrer la porta recullida sobre 'l bras... y al hivern, quan fa fret, fins li presta una gran utilitat; se l' enrotlla al coll a manera de bufanda ó tapabocas.

Xascarrillo de postres.

Una disputa domèstica:

—Tingas entés—diu la senyora Emilia, una de las donas més antipáticas del món—que si vas continuant aixís, t' enganyaré. Y 'l día que tingui un amant, á veure qué li dirás al meu amant.

El marit ab pacífica filosofia:

—¿Qué vols que li digui? Res: al contrari, li tindrè llástima.

## LA BARCA D' OR

(Premiada en los Jochs Florals de Valencia)

Gentil, superba, amatenta,  
segueix rumbo á mágich port  
la barqueta voladora  
de la santa inspiració.

Rems y vela son de plata,  
lo demés tot' ella es or;  
ningú la veu més qu' en somnis  
passar com una visió.

Si es la barca més hermosa  
que solca la mar del món,  
mariner que la tripula  
n' apar l' fris lluminós.

Trovador d' ánima excelsa,  
clar enginy, magnánim cor,  
amich d' alojas y ondinás,  
de la sirena aymador,

glosa ardit costums y gestas,  
canta vellas tradicions  
y á sentir, pensar y creurer  
mou al poble generós.

Brillan sos ulls com estrelles  
en l' amplitut d' un cel fosch,  
resplandeix sa cara albina  
sota rulls de cabells d' or;

nífa en son front pensatiu  
tot un aixám d' il·lusions  
que de la verge poesia  
liba las púdicas flors;

sa fantasia potenta  
cerca atrevida un nou mon,  
etern palau de la gloria,  
regió sublim del amor...

Amoixan l' ona argentada

### Notas fotogràfiques del eclipse PELS TERRATS



Tots els vehins d' una casa esperant el primer contacte.



Observatori humorístich.

## DIALECH DE DROGUERIA



—¡Ay! ¡Qui pogués menjarne d' aquesta galeta!  
 —No hi ha més que un medi.  
 —¿Quin?  
 —Embarcarse.

los sospirs del ayre òols,  
 envía l' aura tranquila  
 sos amorosos petóns;

arréu s' escoltan murmuris  
 de ritme afalagador  
 qu' esbomba l' éter puríssim  
 per las serenias regions;

somriu la bella esperansa  
 mateix qu' un àngel que dorm  
 y en suau deliqui arraulida  
 ab l' infinit se confón;

sópita l' alba deixonda 's,  
 l' aurora abranda sos fochs,  
 ab magestat soberana  
 l' esfera amunt guanya 'l sol;

á bell ruixat tot s' amara  
 de flayres, llum y color  
 y á esplet d' una nova vida  
 sembla renaixer el mon;

lentament el sol declina,  
 la mar eterna s' adorm,  
 á lluny confi 'l día cerca  
 descubrir nous horitzons.

Y mar enllá vá la barca,  
 á la demanda del port  
 qu' ovira en somni fantástich  
 son tripulant misteriós;

y mar enllá anirá sempre,  
 mar enllá sense repós,  
 á través de las centurias,  
 contra ratxa y contra tot;

l' avench tenint per catifa  
 la immensitat per trespol,  
 la Justicia per companya,  
 l' art divi per guia y nort,

la bellesa per senyera,  
 la veritat per pilot  
 y la llibertat del poble  
 per sagrada aspiració!

J. BAUCELLS PRAT.

## Trenca-Caps

XARADA

A UNA NOYA

Al tombá una cantonada  
 vaig topar ab una criada.

Vosté *Quart-quinta-sisena*  
 es la nena  
 que un *quart-tersa* vaig seguir  
 fins davant de Ramalleras  
 y, de veras,  
 molt ens varem divertir.

Si 'm *primera-terça-quarta*  
 jo una carta  
 li faré en vers, pero *idos!*  
 ma Musa m' *hu-dos-tres-quatre*  
 fins al catre  
 la inspiració. *Hu* fastigós.

Ja li diré de paraula,  
 sens fe 'l maula;  
 sols li pidolaré un «sí».  
 ¿Me 'l *total*, hermosa meva?  
 Culpa es seva,  
 de volerne fer patí.

ALI-FOIX, el Vell.

ANAGRAMA

Ahir del cim d' un *total*  
 vaig sentir cantá l' *total*.

TONI BADUA

TARJETA

Dn. JAUME SEGURA L.

Formar ab aquestas llettras degudament combinadas el  
 títol d' un drama traduhit al castellá.

E. ORDANYÀ B.

ROMBO

Primera ratlla vertical y horizontal: consonant.—2.ª: en  
 las líneas telegráficas.—3.ª: menjar d' animal.—4.ª: nom  
 d' home.—5.ª: eyna de manyá.—6.ª: adverbi de temps.—  
 7.ª: vocal.

NOY DE LAS MOSTRAS

CONVERSA

—Escolta, Rafel, ves á ca la Filomena y dígalí que  
 vinga que marxarem.

—¿Ahont vol anar?

—Ves, cuyta, que ja t' ho he dit.

ERNESTO DE V.

GEROGLÍFICH

×  
 PPK  
 LO LO  
 P:K  
 II

A. ROSÉS MARISTANY

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olin, 8  
 Tinta Ch. Lorilleux y C.ª

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

<p>Vicens Garcia <i>(Rector de Vallfogona)</i></p> <p><b>POESIAS</b> festivas y satíricas</p> <p>Un tomo . . . Ptas. 2</p>	<p>Filidor</p> <p><b>ANÁLISIS</b> DEL JUEGO DE AJEDREZ</p> <p>Un tomo . . . Ptas. 5</p>	<p>Frederich Soler</p> <p><b>NITS</b> <i>de LLUNA</i></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 2</p>	<p>F. Gras y Elías</p> <p><b>ROMANCES</b> DE CORTE Y VILLA</p> <p>Un tomo . . . Ptas. 2'50</p>
<p>Fra Noi</p> <p><b>CIENCIAS</b> Y <b>PACIENCIAS</b> <i>(Del calaix d' un sabí)</i></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 1</p>	<p>N. Dufour</p> <p><b>EL ARTE</b> DEL <b>COLORIDO</b> <i>(Guía del Colorista)</i></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 1</p>	<p>Jacinto Capella</p> <p><b>LLIBRE DEL DOLOR</b> PRÓLECH DE <b>S. RUSIÑOL</b></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 3</p>	<p>Pedro Veciana</p> <p><b>EL</b> <b>TRESILLO</b> <i>Reglas para este juego</i></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 1</p>
<p>J. Verdaguer</p> <p><b>NAZARETH</b> <i>(Jesus Infant)</i></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 1</p>	<p>S. Rusiñol</p> <p><i>El jardín</i> <i>abandonado</i></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 2</p>	<p>E. Vidal Valenciano</p> <p><b>JOCHS</b> Y <b>JOGUINAS</b> <i>Recorts d' infantes</i></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 2</p>	<p>V. Almirall</p> <p><b>EL</b> <b>CATALANISMO</b> <i>(en castellana)</i></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 4</p>
<p>Jeph de Jespus</p> <p><b>LA</b> <b>BARRICADA</b> <i>Versos revolucionaris</i></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 0'50</p>	<p>Joaquín Bassa</p> <p><i>El Algarrobo</i> <i>Su descripción,</i> <i>multiplicación, etc.</i></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 2'50</p>	<p>Frederich Soler</p> <p><b>Dotzena</b> <b>de frare</b> <i>Colecció de quèntos</i></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 2</p>	<p>Jeph de Jespus y Arsuaga</p> <p><b>proceso</b> <b>de Cristo</b></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 1</p>
<p>S. Rusiñol</p> <p><b>ORACIONES</b></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 1</p>	<p>P. Valsecchi</p> <p><b>EL MODERNO</b> DESTILADOR-LICORISTA</p> <p>Un tomo . . . Ptas. 6</p>	<p>Narcís Oller</p> <p><b>LA</b> <b>BOGERÍA</b> <i>Novela de costums</i></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 3</p>	<p>Anselmo Lorenzo</p> <p><i>El</i> <b>Proletariado</b> <i>Militante</i></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 4</p>
<p>Jeph de Jespus</p> <p><b>TONTERIAS</b> <i>(POESÍAS)</i></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 2</p>	<p><b>EL CONSEJERO</b> DE LOS <b>ENAMORADOS</b> <i>(Cartas amorosas)</i></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 1</p>	<p>J. Burgas (Mayet)</p> <p><b>VIDAMOR</b> <i>(POESÍAS)</i> <i>Ab un prólech de A. MESTRES</i></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 1</p>	<p>Joaquim M. Bartrina</p> <p><b>Algo</b> <i>(POESIAS)</i></p> <p>Un tomo . . . Ptas. 3</p>

NOTA.—Tot hom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en llibransas del Giro Mútuo ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebra á volta de correu, franca de ports. No responem d' extravios, si no 's remet ademés un ral pera certifiat. Als corresponsals se 'ls otorgan rebaixas.

## AL TIBIDABO



Bateria de telescopis pera observar l' eclipse.



La multitud contemplant el fenómeno.

(Insts. de LA ESQUELLA)